

Warszawa, 9 kwietnia 2015 r.

**Stowarzyszenie Sieć obywatelska -
Watchdog Polska
ul. Ursynowska 22/2
02-605 Warszawa**

**Wojewódzki Sąd Administracyjny
w Warszawie
ul. Jasna 2/4
00-013 Warszawa**

Sygn. akt II SAB/Wa 1135/14

Zgłoszenie

organizacji społecznej

na podstawie art. 33 § 2 Prawa o postępowaniu przed sądami administracyjnymi¹

Na podstawie art. 33 § 2 p.p.s.a. Stowarzyszenie Sieć obywatelska – Watchdog Polska (dalej jako: „Stowarzyszenie”) zgłasza swój udział w postępowaniu przed sądami administracyjnymi ze skargi Ewy Grączewskiej – Ivanowej (sygn. akt II SAB/Wa 1135/14).

I. Uzasadnienie przystąpienia Stowarzyszenia

Misją naszego Stowarzyszenia jest działalność na rzecz upowszechniania i realizacji idei dobrego rządzenia poprzez doprowadzenie do przejrzystości i rozliczalności instytucji publicznych oraz wzmocnienie obywatelskiej świadomości własnych praw i umiejętności korzystania z nich. Jednym z podstawowych elementów zapewniających rozliczalność działania władz i wzmocnienie obywateli w procesie rządzenia jest jawność życia publicznego. Od 10 lat w ramach jednego z głównych projektów Stowarzyszenia – Pozarządowego Centrum Dostępu do Informacji Publicznej (www.informacjapubliczna.org.pl) – realizujemy nadzór obywatelski nad realizacją art. 61 Konstytucji RP i ustawy o dostępie do informacji publicznej². Jawność jest wszak niezbędnym elementem wykonywania zasady zwierzchności narodu wyrażonej w art. 4 Konstytucji RP oraz wykonywania społecznej kontroli.

Stowarzyszenie prowadzi poradnictwo w zakresie spraw związanych z prawem człowieka do informacji publicznej. Wielokrotnie jest stroną postępowań administracyjnych i sądownoadministracyjnych, jak również uczestnikiem tych postępowań jako organizacja społeczna.

Wskazane okoliczności składając się na doświadczenie Stowarzyszenia w zakresie prawa do informacji publicznej, przemawiają, naszym zdaniem, za dopuszczeniem Stowarzyszenia do sprawy ze skargi Ewy Grączewskiej – Ivanowej w charakterze organizacji społecznej.

¹ Ustawa z dnia 30 sierpnia 2002 r. – Prawo o postępowaniu przed sądami administracyjnymi (Dz.U. z 2012 r., poz. 270 ze zm.), dalej jako „p.p.s.a.”.

² Ustawa z dnia 6 września 2001 r. o dostępie do informacji publicznej (Dz.U. z 2014 r., poz. 782).

II. Stan faktyczny sprawy

Przedmiotem postępowania, toczącego się przed tutejszym sądem, jest skarga na bezczynność Prokuratora Generalnego. Wnioskodawczyni zwróciła się o udostępnienie orzeczenia dyscyplinarnego wydanego w postępowaniu dyscyplinarnym przeciwko prokuratorowi. W wykonaniu wniosku Prokurator Generalny wskazał, iż obowiązujące przepisy nie pozwalają na udostępnienie wnioskowanej informacji publicznej. W wyniku zaprezentowanego stanowiska Wnioskodawczyni skierowała skargę na bezczynność zarzucając w zasadzie naruszenie przepisów Konstytucji określających zasady jawności w demokratycznym państwie prawa oraz wolności pozyskiwania i rozpowszechniania informacji.

Prokurator Generalny w odpowiedzi na skargę wniósł o jej oddalenie przyjmując identycznie jak w odpowiedzi na wniosek, iż obowiązujące przepisy wyłączają jawność postępowań dyscyplinarnych.

III. Problem prawny

Stowarzyszenie wskazuje, iż zarzuty podniesione w skardze przez wnioskodawczynię zasługują na uwzględnienie i w całości Stowarzyszenie się do nich przyłącza. Wykonywanie funkcji prokuratora ma szczególne znaczenie zarówno w systemie sprawiedliwości jak i odbiorze funkcjonowania państwa jako całości. Naczelnym zadaniem prokuratury *jest strzeżenie praworządności oraz czuwanie nad ściganiem przestępstw* (art. 2 ustawy o prokuraturze). Wykonywanie tego zadania wiąże się bezsprzecznie z brakiem jakichkolwiek zastrzeżeń co do zachowania osób piastujących funkcję prokuratora. Dlatego też oceniając zainicjowane postępowanie należy zważyć m. in. czy respektując zasadę wyrażoną w art. 2 Konstytucji RP postępowania dyscyplinarne (w sytuacji określonej w art. 66 ustawy o prokuraturze: *Prokurator odpowiada dyscyplinarnie za przewinienia służbowe, w tym za oczywistą i rażącą obrazę przepisów prawa i uchybienia godności urzędu prokuratorowskiego. Prokurator odpowiada dyscyplinarnie także za swoje postępowanie przed objęciem stanowiska, jeżeli uchybił godności piastowanego wówczas urzędu państwowego lub okazał się niegodnym urzędu prokuratorowskiego*) nie powinny być poddane zasadom jawności?

IV. Uzasadnienie dla uznania stanowiska Skarżącej.

W pierwszej kolejności wskazujemy, iż w skardze zasygnalizowane zostało stanowisko Rzecznika Praw Obywatelskich, który zauważa problematykę niejawności postępowań dyscyplinarnych prokuratorów (w załączeniu pismo Rzecznika Praw Obywatelskich z 14 lutego 2013 r., znak RPO-603017-II/08/MW).

Identyczne stanowisko prezentuje, jak się wydaje sam Prokurator Generalny, który przedstawiając w roku 2011 projekt ustawy o zmianie ustawy o prokuraturze oraz ustawy o Instytucji Pamięci Narodowej – Komisji Ścigania Zbrodni przeciwko Narodowi Polskiemu zaproponował w projektowanym przepisie art. 82 następujące rozwiązanie (projekt w załączeniu):

Art. 82. 1. Postępowanie przed sądem dyscyplinarnym jest jawne. Postępowanie, o którym mowa w art. 80 ust. 1 i 4 toczy się z wyłączeniem jawności.

2. Sąd dyscyplinarny może wyłączyć jawność postępowania, gdyby w jego toku mogło dojść do

ujawnienia wiadomości z postępowania przygotowawczego nie ujawnionych w postępowaniu sądowym, chyba że zgodę na jawne prowadzenie postępowania wyrazi prokurator.

3. Sąd dyscyplinarny może wyłączyć jawność postępowania ze względu na moralność, bezpieczeństwo państwa i porządek publiczny oraz ze względu na ochronę życia prywatnego stron lub ważny interes prywatny.

4. W razie wyłączenia jawności postępowania dyscyplinarnego orzeczenie ogłaszane jest publicznie.

5. Sąd może podać prawomocne orzeczenie dyscyplinarne do publicznej wiadomości.

W uzasadnieniu tego projektu zostało wskazane (str. 18 uzasadnienia – w załączeniu): *W art. 82 – 87 uregulowane zostały zasady postępowania przed sądami dyscyplinarnymi. Przede wszystkim podkreślenia wymaga ustanawiana zasada jawności tego postępowania. Wyjątki od tej zasady odpowiadają zasadom konstytucyjnym. Wyłączenie jawności ex lege dotyczy wyłącznie postępowania w kwestiach immunitetu, które, jako element postępowania przygotowawczego wymaga niejawności, bowiem rozstrzyga o kwestiach objętych tajemnicą tego postępowania.*

Zarzuty natury niekonstytucyjności obowiązujących przepisów związanych z niejawnością postępowań dyscyplinarnych wskazane zostały również przez Krajową Radę Prokuratury w pismach z 25 września 2013 r., znak KRP 001/546/13 skierowanych do Ministra Sprawiedliwości; Przewodniczącego Sejmowej Komisji Nadzwyczajnej do spraw zmian w Kodyfikacji; Przewodniczącego Sejmowej Komisji Sprawiedliwości i Praw Człowieka (pisma w załączeniu): *W czasie prowadzonych w toku posiedzenia debat członkowie Rady zwrócili uwagę na konieczność nowelizacji treści art. 76 ustawy o prokuraturze, który w obecnym brzmieniu mówi, że postępowania dyscyplinarne wobec prokuratorów toczy się z wyłączeniem jawności. Członkowie Rady uznali, że regulacja ta jest błędnym, tak dla prokuratury, jak i szkodliwym z punktu widzenia społecznego. (...) Za słuszne uznano poglądy występujące w piśmiennictwie, mówiące, że obecne unormowanie dotyczące niejawnego charakteru postępowania dyscyplinarnego budzi wątpliwości natury konstytucyjnej. Stąd też należy dążyć do jak najszybszej zmiany treści tego przepisu.*

Mając na uwadze zarzuty podniesione w skardze przez wnioskodawczynię oraz w/w stanowiska - Stowarzyszenie zwraca się o rozważnie skierowania pytania prawnego do Trybunału Konstytucyjnego dotyczącego konstytucyjności art. 76 ustawy o prokuraturze z art. 2, art. 54 ust. 1, art. 61 ust. 1, 2 i 3 Konstytucji RP.

Zdaniem przystępującego Stowarzyszenie kwestionowane rozwiązanie narusza uznane w Konstytucji RP zasady demokratycznego państwa prawa oraz jawności działania organów władzy publicznej oraz osób pełniących funkcje publicznej. Nadto zważyć należy, iż ograniczenie to narusza podstawową zasadę wolności prasy, z którą wiąże się informowanie o działaniach państwa. Wyłączenie jawności postępowań dyscyplinarnych prokuratorów nie buduje zaufania obywateli do państwa. Niejawności tych postępowań sprzyja negatywnemu postrzeganiu prokuratury i w zasadzie państwa. Prokuratura mając za zadanie strzeżenie praworządności musi być poza jakimikolwiek zarzutami o ewentualnym utajnieniu wykroczeń prokuratorów.

Raz jeszcze zauważyć należy, iż stanowisko odnośnie niekonstytucyjności art. 76 ustawy o

prokuraturze, czy też zastrzeżeń o nieadekwatności przyjętego rozwiązania podziela doktryna, instytucje państwowe, jak również sami prokuratorzy.

V. Podsumowanie

Stowarzyszenie, zgłaszając swój udział do postępowania, pragnie zwrócić uwagę, iż jawność działania postępowań dyscyplinarnych będzie sprzyjała budowaniu wizerunku i zaufania do prokuratury. Dlatego też podejmując rozstrzygnięcie w pierwszej kolejności należy zbadać kwestie niekonstytucyjności przepisu art. 76 ustawy o prokuraturze.

W załączeniu:

- *Statut stowarzyszenia Sieć obywatelska – Watchdog Polska wraz z odpisem z KRS,*
- *Uchwała Sieci obywatelskiej – Watchdog Polska o zgłoszeniu udziału w postępowaniu ze skargi Ewy Grączewskiej - Ivanowej w sprawie o sygn. akt II SAB/Wa 1135/14,*
- *uchwała o udzieleniu pełnomocnictwa Szymonowi Osowskiemu,*
- *pisma wymienione w przystąpieniu,*
- *odpis przystąpienia wraz z załącznikami – 2 egz.*
-

PRZEWODNICZĄCY
KRAJOWEJ RADY PROKURATORY

Warszawa, dnia 25 września 2013 r.

KRP 001/546/13

Pan

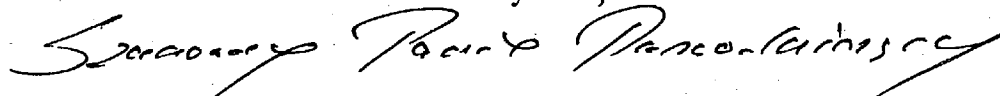
Poseł

Witold Pahl

Przewodniczący Sejmowej Komisji

Nadzwyczajnej do spraw zmian

w kodyfikacjach

W dniach od 23 do 25 września 2013 r. odbyło się posiedzenie Krajowej Rady Prokuratury. W czasie prowadzonych w toku posiedzenia debat członkowie Rady zwrócili uwagę na konieczność nowelizacji treści art. 76 ustawy o prokuraturze, który w obecnym brzmieniu mówi, że postępowanie dyscyplinarne wobec prokuratorów toczy się z wyłączeniem jawności. Członkowie Rady uznali, że regulacja ta jest rozwiązaniem błędnym, tak dla prokuratury, jak i szkodliwym z punktu widzenia społecznego. Choć wielokrotnie wypowiedziano się za potrzebą zmiany treści tego przepisu - zmiana taka nie nastąpiła.

Za słuszne uznano poglądy występujące w piśmiennictwie, mówiące, iż obecne unormowanie dotyczące niejawnego charakteru postępowania dyscyplinarnego budzi wątpliwości natury konstytucyjnej. Stąd też należy dążyć do jak najszybszej zmiany treści tego przepisu.

Nie można przy tym nie zauważyć, iż odmienne rozwiązanie przyjęto w ustawie o ustroju sądów powszechnych, bowiem w postępowaniu dyscyplinarnym dotyczącym sędziów zasada niejawności postępowania nie obowiązuje.

Nadto, omówiono problematykę związaną z przeprowadzaniem procedur konkursowych na stanowiska prokuratorskie. Członkowie Rady zwracali uwagę na szereg problemów proceduralnych ujawnianych w związku z rozstrzygnianiem przez Radę konkursów na stanowiska prokuratorskie, jak i omówili przyczyny długotrwałości prowadzonych procedur.

Członkowie Rady uznali, że wprowadzenie zmian w procedurze powołania na stanowisko prokuratorskie, przy zachowaniu dotychczasowych standardów jak i celu postępowania, jakim jest wybór najlepszego kandydata na stanowisko prokuratorskie, wydaje się być niezbędne.

Zwracano uwagę na potrzebę zmniejszenia liczby spraw podlegających analizie wizytatora sporządzającego ocenę kwalifikacji, wprowadzenia terminów zachowania ważności sporządzonych ocen.

Należy zauważyć, iż obecnie trwają prace związane ze zmianą procedury nominacyjnej na wolne stanowisko sędziowskie, prowadzone na podstawie rządowego projektu ustawy o zmianie ustawy – Prawo o ustroju sądów powszechnych, ustawy o Krajowej Radzie Sądownictwa oraz o zmianie niektórych innych ustaw (druk sejmowy nr 1639).

Mając powyższe na uwadze Krajowa Rada Prokuratury zwraca się z prośbą o podjęcie inicjatywy poselskiej zmierzającej do zmiany przepisów ustawy o prokuraturze, w części dotyczącej zmiany treści art. 76 tej ustawy oraz w części dotyczącej przepisów procedury powoływania na stanowisko prokuratorskie we wskazanym wyżej zakresie, w analogiczny sposób, jak w przypadku procedury powoływania na stanowisko sędziowskie.

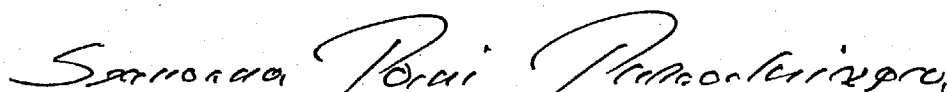
Edward Zalewski
Edward Zalewski

PRZEWODNICZĄCY
KRAJOWEJ RADY PROKURATORY

Warszawa, dnia 26 września 2013 r.

KRP 001/546/13

Pani
Poseł
Stanisława Prządka
Przewodnicząca Sejmowej Komisji
Sprawiedliwości i Praw Człowieka

W dniach od 23 do 25 września 2013 r. odbyło się posiedzenie Krajowej Rady Prokuratury. W czasie prowadzonych w toku posiedzenia debat członkowie Rady zwrócili uwagę na konieczność nowelizacji treści art. 76 ustawy o prokuraturze, który w obecnym brzmieniu mówi, że postępowanie dyscyplinarne wobec prokuratorów toczy się z wyłączeniem jawności. Członkowie Rady uznali, że regulacja ta jest rozwiązaniem błędnym, tak dla prokuratury, jak i szkodliwym z punktu widzenia społecznego. Choć wielokrotnie wypowiedziano się za potrzebą zmiany treści tego przepisu - zmiana taka nie nastąpiła.

Za słuszne uznano poglądy występujące w piśmiennictwie, mówiące, iż obecne unormowanie dotyczące niejawnego charakteru postępowania dyscyplinarnego budzi wątpliwości natury konstytucyjnej. Stąd też należy dążyć do jak najszybszej zmiany treści tego przepisu.

Nie można przy tym nie zauważyć, iż odmienne rozwiązanie przyjęto w ustawie o ustroju sądów powszechnych, bowiem w postępowaniu dyscyplinarnym dotyczącym sędziów zasada niejawności postępowania nie obowiązuje.

Nadto, omówiono problematykę związaną z przeprowadzaniem procedur konkursowych na stanowiska prokuratorskie. Członkowie Rady zwracali uwagę na szereg problemów proceduralnych ujawnianych w związku z rozstrzygnięciem przez Radę konkursów na stanowiska prokuratorskie, jak i omówili przyczyny długotrwałości prowadzonych procedur.

Członkowie Rady uznali, że wprowadzenie zmian w procedurze powołania na stanowisko prokuratorskie, przy zachowaniu dotychczasowych standardów jak i celu postępowania, jakim jest wybór najlepszego kandydata na stanowisko prokuratorskie, wydaje się być niezbędne.

Zwracano uwagę na potrzebę zmniejszenia liczby spraw podlegających analizie wizytatora sporządzającego ocenę kwalifikacji, wprowadzenia terminów zachowania ważności sporządzonych ocen.

Należy zauważyć, iż obecnie trwają prace związane ze zmianą procedury nominacyjnej na wolne stanowisko sędziowskie, prowadzone na podstawie rządowego projektu ustawy o zmianie ustawy – Prawo o ustroju sądów powszechnych, ustawy o Krajowej Radzie Sądownictwa oraz o zmianie niektórych innych ustaw (druk sejmowy nr 1639).

Mając powyższe na uwadze Krajowa Rada Prokuratury zwraca się z prośbą o podjęcie inicjatywy poselskiej zmierzającej do zmiany przepisów ustawy o prokuraturze, w części dotyczącej zmiany treści art. 76 tej ustawy oraz w części dotyczącej przepisów procedury powoływania na stanowisko prokuratorskie we wskazanym wyżej zakresie, w analogiczny sposób, jak w przypadku procedury powoływania na stanowisko sędziowskie.

Edward Zalewski

Edward Zalewski

PRZEWODNICZĄCY
KRAJOWEJ RADY PROKURATURY

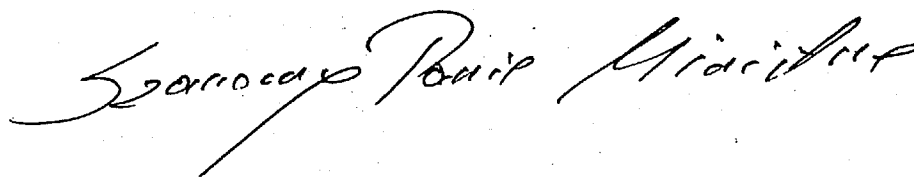
Warszawa, dnia 25 września 2013 r.

KRP 001/546/13

Pan

Marek Biernacki

Minister Sprawiedliwości

W dniach od 23 do 25 września 2013 r. odbyło się posiedzenie Krajowej Rady Prokuratury. W czasie prowadzonych w toku posiedzenia debat członkowie Rady zwrócili uwagę na konieczność nowelizacji treści art. 76 ustawy o prokuraturze, który w obecnym brzmieniu mówi, że postępowanie dyscyplinarne wobec prokuratorów toczy się z wyłączeniem jawności. Członkowie Rady uznali, że regulacja ta jest rozwiązaniem błędnym, tak dla prokuratury, jak i szkodliwym z punktu widzenia społecznego. Choć wielokrotnie wypowiedziano się za potrzebą zmiany treści tego przepisu - zmiana taka nie nastąpiła.

Za słuszne uznano poglądy występujące w piśmiennictwie, mówiące, iż obecne unormowanie dotyczące niejawnego charakteru postępowania dyscyplinarnego budzi wątpliwości natury konstytucyjnej. Stąd też należy dążyć do jak najszybszej zmiany treści tego przepisu.

Nie można przy tym nie zauważyć, iż odmienne rozwiązanie przyjęto w ustawie o ustroju sądów powszechnych, bowiem w postępowaniu dyscyplinarnym dotyczącym sędziów zasada niejawności postępowania nie obowiązuje.

Nadto, omówiono problematykę związaną z przeprowadzaniem procedur konkursowych na stanowiska prokuratorskie. Członkowie Rady zwracali uwagę na

szereg problemów proceduralnych ujawnianych w związku z rozstrzygnięciem przez Radę konkursów na stanowiska prokuratorskie, jak i omówili przyczyny długotrwałości prowadzonych procedur.

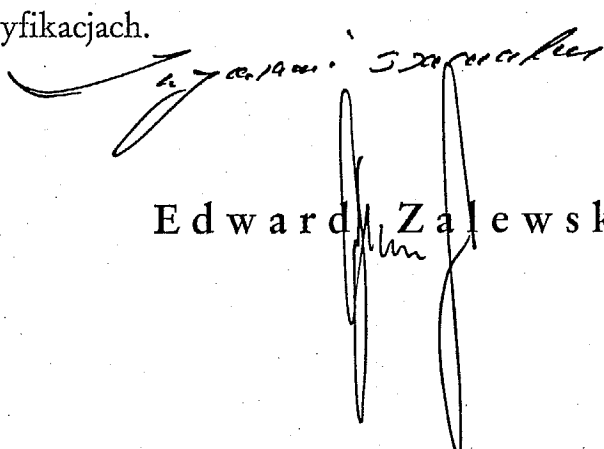
Członkowie Rady uznali, że wprowadzenie zmian w procedurze powołania na stanowisko prokuratorskie, przy zachowaniu dotychczasowych standardów jak i celu postępowania, jakim jest wybór najlepszego kandydata na stanowisko prokuratorskie, wydaje się być niezbędne.

Zwracano uwagę na potrzebę zmniejszenia liczby spraw podlegających analizie wizytatora sporządzającego ocenę kwalifikacji, wprowadzenia terminów zachowania ważności sporządzonych ocen.

Należy zauważyć, iż obecnie trwają prace związane ze zmianą procedury nominacyjnej na wolne stanowisko sędziowskie, prowadzone na podstawie rządowego projektu ustawy o zmianie ustawy – Prawo o ustroju sądów powszechnych, ustawy o Krajowej Radzie Sądownictwa oraz o zmianie niektórych innych ustaw (druk sejmowy nr 1639).

Mając powyższe na uwadze Krajowa Rada Prokuratury zwraca się z prośbą o podjęcie inicjatywy rządowej zmierzającej do zmiany przepisów ustawy o prokuraturze, w części dotyczącej zmiany treści art. 76 tej ustawy oraz w części dotyczącej przepisów procedury powoływania na stanowisko prokuratorskie we wskazanym wyżej zakresie, w analogiczny sposób, jak w przypadku procedury powoływania na stanowisko sędziowskie.

Jednocześnie uprzejmie informuję Pana Ministra, iż, realizując stanowisko Rady, skierowałem prośby o podjęcie poselskiej inicjatywy ustawodawczej w przedstawionym wyżej zakresie do Przewodniczącej Sejmowej Komisji Sprawiedliwości i Praw Człowieka oraz Przewodniczącego Sejmowej Komisji Nadzwyczajnej do spraw zmian w kodyfikacjach.

Edward Zalewski

RZECZPOSPOLITA POLSKA
Rzecznik Praw Obywatelskich

Irena LIPOWICZ

RPO-603017-II/08/MW

00-090 Warszawa
Al. Solidarności 77

Tel. centr. 22 551 77 00
Fax 22 827 64 53

Warszawa, dnia 14. II. 2013 r.

Pan
Jarosław Gowin
Minister Sprawiedliwości

Szanowny Panie Ministrze,

Pismem z dnia 20 stycznia 2009 r. Rzecznik Praw Obywatelskich zwrócił się do Ministra Sprawiedliwości z wnioskiem - między innymi - o przeanalizowanie problemu tajności postępowania dyscyplinarnego wobec prokuratorów, asesorów i aplikantów prokuratorskich prowadzonego na podstawie przepisów ustawy z dnia 20 czerwca 1985 r. o prokuraturze.

W tymże piśmie wskazano, iż potrzeba określenia szczególnego trybu dyscyplinowania członków korporacji zawodowych ważnych dla państwa z punktu widzenia interesu publicznego może znajdować podstawę w specyfice poszczególnych grup zawodowych, a także potrzebie zapewnienia ochrony ich autonomii i samorządności. Analiza przepisów regulujących tryb postępowania dyscyplinarnego wobec osób wykonujących zawody o szczególnym znaczeniu dla funkcjonowania państwa - w szczególności przedstawicieli zawodów prawniczych - dała w ocenie Rzecznika podstawę stwierdzenia, że pomiędzy tymi trybami zachodzą istotne różnice w aspekcie jawności. Wyróżnić można na tej podstawie dwa zasadnicze typy postępowań. Postępowania dyscyplinarne jawne w aspekcie wewnętrznym i zewnętrznym prowadzone są m.in. wobec: sędziów (zob. art. 116 § 1 ustawy z dnia 27 lipca 2001 r. - Prawo o ustroju sądów powszechnych, Dz.U. Nr 98, poz. 1070 ze zm.), sędziów Sądu Najwyższego (art. 116 § 1 ustawy z dnia 27 lipca 2001 r. - Prawo o ustroju sądów powszechnych w zw. z art. 8 § 1 ustawy z dnia 23 listopada 2002 r. o Sądzie Najwyższym, Dz.U. Nr 240, poz. 2052 ze zm.), adwokatów (art. 95a ustawy z dnia 26 maja 1982 r. Prawo o adwokaturze, tekst jedn. Dz.U. z 2009 r. Nr 146, poz. 1188 ze zm.), radców prawnych (stosownie do dyspozycji art. 74¹ ustawy z dnia 6 lipca 1982 r. o radcach prawnych, tekst jedn. Dz.U. z 2010 r. Nr 10, poz. 65 ze zm., do postępowania dyscyplinarnego stosuje się odpowiednio przepisy Kodeksu postępowania karnego) a także - po wejściu w życie z dniem 11

maja 2011 r. art. 1 ustawy z dnia 25 lutego 2011 r. o zmianie ustawy - Prawo o notariacie (Dz.U. Nr 87, poz. 483) - notariuszy (art. 57 § 1-4 ustawy z dnia 14 lutego 1991 r. Prawo o notariacie, tekst jedn. Dz.U. z 2008 r. Nr 189, poz. 1158 ze zm.). Ograniczoną jawnością zewnętrzną (polegającą na wyłączeniu możliwości obecności na rozprawie osób innych niż członkowie danej korporacji) - przy jednoczesnej jawności wewnętrznej - charakteryzują się natomiast postępowania dyscyplinarne prowadzone w stosunku do prokuratorów (art. 76 ust. 1 ustawy z dnia 20 czerwca 1985 r. o prokuraturze, tekst jedn. Dz.U. z 2011 r. Nr 270, poz. 1599 ze zm.).

W powołanym wystąpieniu zwrócono uwagę, że postępowania w przedmiocie odpowiedzialności dyscyplinarnej, w aspekcie ich jawności, przeszły ewolucję, postępującą w kierunku od jawności wyłącznie dla zamkniętej grupy członków korporacji do jawności jako zasady (która może być ograniczona w określonych przypadkach). Zmiana taka nastąpiła najwcześniej w odniesieniu do sędziów - obecnie kwestia jawności postępowania dyscyplinarnego jest uregulowana w przepisie art. 116 Prawa o ustroju sądów powszechnych. Przepis ten stanowi, że postępowanie dyscyplinarne jest jawne; sąd dyscyplinarny może jedynie wyłączyć jawność postępowania ze względu na moralność, bezpieczeństwo państwa, porządek publiczny oraz ze względu na ochronę życia prywatnego strony lub inny ważny interes prywatny. Nawet jednak w przypadku wyłączenia jawności postępowania orzeczenie ogłaszane jest publicznie. Przepis ten uregulował kwestię jawności postępowania dyscyplinarnego sędziów odmiennie niż wcześniej obowiązujący art. 87 ustawy z dnia 20 czerwca 1985 r. - Prawo o ustroju sądów powszechnych (Dz.U. z 1994 r. Nr 7, poz. 25 ze zm.), który stanowił, że postępowanie dyscyplinarne toczy się z wyłączeniem jawności; rozprawa była zaś jawna wyłącznie dla sędziów i asesorów pełniących czynności sędziowskie. W odniesieniu do adwokatów do analogicznej zmiany doszło na skutek nowelizacji art. 95a Prawa o adwokaturze dokonanej ustawą z dnia 29 marca 2007 r. o zmianie ustawy - Prawo o adwokaturze i niektórych innych ustaw (Dz.U. Nr 80, poz. 540), która weszła w życie w dniu 9 czerwca 2007 r. W przypadku radców prawnych taka zmiana nastąpiła w związku z utratą mocy obowiązującej przepisu art. 74 ustawy o radcach prawnych (a w konsekwencji również rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 6 kwietnia 1984 r. w sprawie zasad i trybu postępowania dyscyplinarnego w stosunku do radców prawnych i aplikantów radcowskich; Dz.U. Nr 27, poz. 138 ze zm.; przepis § 4 ust. 1 tego rozporządzenia przewidywał, iż rozprawa jest jawna wyłącznie dla radców prawnych i aplikantów radcowskich). Obecnie rozprawa jest jawna w związku z dyspozycją art. 74 tejże ustawy, który stanowi, iż w sprawach nieuregulowanych do postępowania dyscyplinarnego stosuje się odpowiednio przepisy Kodeksu postępowania karnego.

Tożsame uwagi dotyczą postępowania dyscyplinarnego prowadzonego wobec notariuszy. Po wejściu w życie w dniu 11 maja 2011 r. przepisu art. 1 ustawy z dnia 25 lutego 2011 r. o zmianie

ustawy - Prawo o notariacie (Dz.U. Nr 87, poz. 483), zgodnie z dyspozycją znowelizowanego art. 57 tej ustawy postępowanie dyscyplinarne jest jawne. Sąd dyscyplinarny wyłącza jawność postępowania dyscyplinarnego ze względu na konieczność ochrony tajemnicy określonej w art. 18 (tj. tajemnicy notarialnej) lub innej prawnie chronionej tajemnicy, jeżeli ujawnienie tych tajemnic zagrażałoby dobru państwa albo ważnemu interesowi prywatnemu. Sąd dyscyplinarny wyłącza również jawność postępowania dyscyplinarnego, jeżeli jawność mogłaby obrażać dobre obyczaje (art. 57 § 2 Prawa o notariacie). Zgodnie z art. 57 § 3 Prawa o notariacie nawet w razie wyłączenia jawności postępowania dyscyplinarnego orzeczenie ogłaszane jest jednak publicznie.

Tymczasem w postępowaniu dyscyplinarnym prowadzonym wobec prokuratorów w dalszym ciągu obowiązuje przepis art. 76 ust. 1 ustawy o prokuraturze stanowiący, iż jawność jest - co do zasady - wyłączona. Na rozprawie mogą być obecni prokuratorzy i asesory pełniący funkcje prokuratorskie. Prawomocne orzeczenie dyscyplinarne można podać do publicznej wiadomości wyłącznie na podstawie uchwały sądu dyscyplinarnego w tym przedmiocie. Przytoczony przepis obowiązuje w prawie niezmienionej postaci od roku 1991, przy czym stanowi powtórzenie obowiązującego od 1990 r. art. 85⁴ ustawy o prokuraturze.

Z powyższej analizy wynika, iż w przypadku większości korporacji prawniczych miały miejsce zmiany odnoszące się do trybu prowadzenia postępowania dyscyplinarnego wobec ich przedstawicieli, a skutkujące zniesieniem niejawności tego postępowania dla osób spoza tychże korporacji. Tym samym zagadnienie tak istotne - w szczególności z punktu widzenia możliwości zapewnienia społecznej kontroli tych postępowań, mającego niebagatelne znaczenie dla ochrony praw i wolności obywatelskich - uregulowane zostało w sposób zapewniający transparentność działania właściwych organów. Z tego punktu widzenia utrzymywanie w przepisach dotyczących prokuratorów zasady niejawności postępowania dyscyplinarnego należy oceniać obecnie jako anachroniczne i sprzeczne z obowiązującą w demokratycznym państwie prawa zasadą jawności życia publicznego.

W odpowiedzi na wymienione na wstępie wystąpienie Minister Sprawiedliwości w piśmie z dnia 24 lutego 2009 r. (znak DL-P-I-0760—2/09) podzielił stanowisko Rzecznika. Wskazał również, iż w odniesieniu do osób wykonujących zawód sędziego, prokuratora, adwokata, radcy prawnego lub notariusza brak podstaw natury deontologicznej, aksjologicznej lub pragmatycznej uzasadniających przyjęcie różnych kryteriów oraz zasad postępowania dyscyplinarnego odnoszących się do wskazanych grup zawodowych. W ocenie Ministra w szczególności trudno byłoby miarkować stopień ochrony interesu publicznego realizowanego przez poszczególne

zawody prawnicze, który mógłby zostać uznany za cechę relewantną, uzasadniającą odmienne traktowanie w zakresie jawności postępowania dyscyplinarnego. Minister Sprawiedliwości zgodził się również z poglądem, iż analizowana problematyka ma istotne znaczenie dla ochrony praw i wolności obywatelskich w kontekście konieczności zapewnienia transparentności działania poszczególnych organów demokratycznego państwa prawnego. Wskazał również, iż zostaną podjęte prace legislacyjne mające na celu wprowadzenie zasady jawności postępowań dyscyplinarnych prokuratorów i notariuszy w sposób zapewniający jednocześnie możliwość wyłączenia jawności postępowania ze względu na potrzebę ochrony prawnie chronionych tajemnic oraz ważnych interesów zbiorowych i indywidualnych.

Z dalszej korespondencji (pismo z dnia 12 listopada 2009 r.) wynika, iż Prokurator Generalny powołał zespół prokuratorów, który opracował projekt ustawy o zmianie ustawy o prokuraturze zawierający art. 76 w brzmieniu, zgodnie z którym postępowanie przed sądem dyscyplinarnym jest jawne z wyjątkiem sytuacji określonej w art. 54 tejże ustawy, tj. w przypadku postępowania przed sądem dyscyplinarnym w przedmiocie wydania zezwolenia na pociągnięcie prokuratora do odpowiedzialności karnej. Z kolejnego pisma (pismo z dnia 26 lutego 2012 r.) wynika, iż projektowana zmiana wskazana w piśmie z dnia 12 listopada 2009 r. stała się częściowo nieaktualna z uwagi na zmiany ustrojowe i organizacyjne prokuratury wprowadzone ustawą z dnia 9 października 2009 r. o zmianie ustawy o prokuraturze oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. Nr 178, poz. 1375). Niemniej, w adresowanym do Rzecznika piśmie Zastępcy Dyrektora Departamentu Legislacyjno-Prawnego z dnia 23 września 2010 r. wskazano, iż trwające prace nad kompleksową zmianą przepisów regulujących postępowanie dyscyplinarne prokuratorów, ukierunkowane przede wszystkim na zwiększenie sprawności i efektywności tego postępowania, zmierzają również do zapewnienia jawności tegoż postępowania dyscyplinarnego.

Po zapoznaniu się z projektem ustawy - Prawo o prokuraturze w wersji z dnia 3 października 2012 r. należy zauważyć, że stanowisko Rzecznika zaprezentowane w piśmie z dnia 20 stycznia 2009 r. nie zostało w nim uwzględnione. Zgodnie bowiem z art. 180 § 1 projektu, postępowanie dyscyplinarne toczy się z wyłączeniem jawności, a na rozprawie mogą być obecni prokuratorzy i asesory pełniący czynności prokuratorские; protokołantem może być przy tym prokurator lub asesor wyznaczony przez przewodniczącego sądu dyscyplinarnego (art. 180 § 3 projektu). Przepis § 2 art. 180 projektu stanowi z kolei, iż orzeczenie dyscyplinarne można podać do wiadomości publicznej po jego uprawomocnieniu się na podstawie uchwały sądu dyscyplinarnego. Powołane przepisy stanowią zatem powtórzenie odpowiednich postanowień obowiązującej ustawy o prokuraturze. Jedyne *novum* stanowi przepis § 4 art. 180 projektu, zgodnie

z którym Ministrowi Sprawiedliwości oraz osobom przez niego upoważnionym przysługuje w każdym stadium postępowania dyscyplinarnego prawo wglądu do akt i żądania informacji o wynikach tego postępowania, jak również prawo żądania akt sprawy. Wydaje się, że ten przepis został dodany z uwagi na rozdzielenie stanowisk Ministra Sprawiedliwości i Prokuratora Generalnego. Nie czyni on jednak w mojej ocenie zadość wskazywanej już konieczności zapewnienia transparentności postępowania dyscyplinarnego wobec prokuratorów, w szczególności z punktu widzenia możliwości zapewnienia społecznej kontroli tych postępowań, niezbędnego dla ochrony praw i wolności obywatelskich.

Podobnie, projekt z dnia 7 września 2012 r. ustawy o zmianie ustawy o prokuraturze oraz niektórych innych ustaw, przekazany pismem z dnia 9 września 2012 r. Podsekretarza Stanu w Ministerstwie Sprawiedliwości Sekretarzowi Rady Ministrów (znak DPK 461-9/12) nie wprowadza w tej materii zasadniczej zmiany normatywnego *status quo*. Proponuje się tam jedynie względne poszerzenie kręgu podmiotów uprawnionych do wzięcia udziału w postępowaniu dyscyplinarnym - ale ograniczone wyłącznie do czynności zapoznania się z aktami sprawy - mające zostać zrealizowane poprzez dodanie do art. 76 ustawy o prokuraturze ust. 4, który stanowiłby, iż Ministrowi Sprawiedliwości oraz osobom przez niego upoważnionym przysługuje w każdym stadium postępowania dyscyplinarnego prawo wglądu do akt i żądania informacji o wynikach tego postępowania, jak również prawo żądania akt sprawy.

Mając to na względzie uprzejmie proszę Pana Ministra o przeanalizowanie zasygnalizowanego problemu i rozważenie możliwości podjęcia działań mających na celu zapewnienie jawności postępowania dyscyplinarnego prowadzonego na podstawie przepisów ustawy o prokuraturze - znowelizowanej albo nowo uchwalonej, a także o poinformowanie mnie o zajęтым stanowisku.

Łowicz, 12 września 2012 r.

Janina Jędrzejewska